

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αφού διαβάσετε το απόσπασμα από την *"Αυτοβιογραφία"* της Ελισάβετ Μουτζάν - Μαρτινέγκου (σχολικό βιβλίο, σελ. 50 κ.ε.) και το απόσπασμα που σας δίνεται παραπάνω από το μυθιστόρημα της Καλλιρρόης Παρραίν *"Η χειραφετημένη"* να συγκρίνετε τα δύο κείμενα στα παρακάτω σημεία:

ΘΕΜΑ	"ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ"	"Η ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΜΕΝΗ"	ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΑΦΟΡΕΣ
Ιστορικό/ γεωγραφικό/ κοινωνικό πλαίσιο	Αρχές 19ου αι. Ζάκυνθος Δυτικότερο κοινωνία	Μεταίχμιο 19ου-20ου αι. Κωνσταντινούπολη Πολυπολιτισμική/κοσμοπολίτικη κοινωνία (δυτικότερο)		
Κοινωνική θέση	Αστική τάξη (πλούσιοι)	Αστική τάξη (πλούσιοι)		
Άποψη για το γάμο				
Συνοικέσιο				
Προίκα				
Ένδυση (το φέρεμα)				
Στόχος ηρωίδας				
Εκπαίδευση				
Ελευθερία γυναίκας				
Στόχος ηρωίδας				
Εκπαίδευση				
Ελευθερία γυναίκας				
Θέση γυναίκας στην οικογένεια				
Ο πατέρας(οι άντρες της οικογένειας)				
Στόχος ηρωίδας				
Εκπαίδευση				
Ελευθερία γυναίκας				

[!!!] Μια φορά στη ζωή σας να διαβάσετε τη "Φόνισσα" του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, να ακούσετε αυτή τη γυναίκα να λέει: «ο βίος είναι ανωφελής, μάταιος και βαρύς».

Ο θεσμός της προίκας, ενώ ενίσχυε τη θέση της γυναίκας στην έγγαμη ζωή της, συγχρόνως τη μετέβαλλε σε αντικείμενο αγοραπωλησίας. Στην εποχή μας ο θεσμός αυτός άρχισε να υποχωρεί. Ποια νομίζετε ότι είναι τα αίτια αυτής της παρακμής του θεσμού και πώς επηρεάζει η παρακμή τη θέση της γυναίκας; (Μπορείτε να συμβουλευτείτε και το κείμενο του Α. Λασκαράτου: *Η Προίκα*).

Παράλληλο κείμενο: Παρρέν, Καλλιρρόη: *Η χειραφετημένη* (απόσπασμα)

Ἡ κ. Μεμιδώφ ἔφθασεν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ἀκριβῶς τὴν 5ην καὶ ἡμίσειαν. Αἱ θυγατέρες τῆς τὴν ἀνέμεναν μετὰ μεγάλης ἀνυπομονησίας. Ἡ Ὀλγίνα, ἡ ὁποία εἶχεν ὑποθέσει ὅτι ἐπρόκειτο περὶ τοῦ συνοικεσίου τῆς, ἐκανόνιζε τὰ σχέδια τῆς νέας τῆς ζωῆς. Εὐθὺς ὡς ἔφαγε τὸ μεσημέρι, εἶχε κλεισθῆ εἰς τὸ δωμάτιον τῆς μητέρας τῆς διὰ νὰ εἶναι μόνη καὶ ἐκεῖ ἐξηπλωμένη ἐπὶ τῆς κλίνης ἔκαμνε σχέδια διασκεδάσεων καὶ ὑποδοχῶν καὶ ὠραίων φορεμάτων καὶ πλουσίων διαμαντικῶν. Τὸ σπίτι τῆς θὰ τὸ ἐστόλιζεν, ὅπως ἐκείνη εἰξέυρε. Θὰ εἶχε τρία σαλόνια, ἀπαράλλακτα ὡς τῆς κ. Φακίδου καὶ θὰ εἶχε μαῦρον ὑπηρέτην μὲ κόκκινην στολὴν, ὡς ἔχουν αἱ ἀλεξανδριναὶ κυρίαί.

Ἐπειτα ἤρχετο ἡ σειρά τῶν φορεμάτων. Ὅλα τὰ μυθώδους πλούτου ὑφάσματα τῆς Ἀνατολῆς ἀπὸ τὰ ἰνδικὰ κρέπια καὶ τὰ περσικὰ κασμίρια, καὶ τὰ κλαδωτὰ τῆς Βαγδάτης καὶ τὰ ἀέρινα τῆς Προύσσης καὶ τὰς στόφας, αἱ ὁποῖαι στέκονται ὀρθαί, ὅλα τὰ ἀφρώδη ὡς σύννεφα καὶ τὰ στιλπνὰ ὡς φυλλώματα τροπικῶν, καὶ τὰ χνουδωτὰ ὡς σαμούρια, ὅλα τὰ χρώματα μὲ τοὺς συνδυασμοὺς τοὺς μᾶλλον ζωηροὺς καὶ τοὺς μᾶλλον ἀντιθέτους, τῶν ὁποίων τὸ μυστικὸν κατέχει μόνον ἡ Ἀνατολή, ὅλα τὰ θαυμάσια, τὰ ὁποῖα εἰς τὰς κατὰ καιροὺς ἐπισκέψεις τῆς εἰς τὸ τσαρσί, εἰς τὴν ἀτελείωτον ἐκείνην κατακόμβην, εἰς τὸν ἀπέραντον ἐκεῖνον λαβύρινθον τῶν μυθωδῶν ὑφασμάτων καὶ ταπήτων καὶ γουναρικῶν καὶ πολυτίμων λίθων καὶ πολυτίμων ἀσημικῶν καὶ ἐπίπλων καὶ σκευῶν ἀρχαίων, εἶχε θαυμάσει καὶ εἶχεν ἐπιθυμήσει, ὅλα αὐτὰ ἔκαμαν παρέλασιν φανταστικὴν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς.

Ἦρχετο κατόπιν ἡ σειρά τῶν μεγάλων ραπτριῶν. Ὡ! θὰ ἔρραπτε τέλος πάντων τὰ φορέματά τῆς εἰς τὴν Ντεμερβίλ. Καὶ θὰ ἔρραπτε μίαν δωδεκάδα τοῦλάχιστον. Τέσσαρα πέντε δι' ὑποδοχὴν καὶ ἐπισκέψεις, δύο τρία διὰ τὸν δρόμον, τρία τέσσαρα διὰ χοροὺς καὶ γεύματα, καὶ ἄλλα τόσα διὰ τὸ σπίτι. Ὡστε δώδεκα δὲν ἔφθαναν, τοῦλάχιστον δέκα πέντε. Ἀλλὰ καὶ τὸ φόρεμα τοῦ ταξειδιοῦ καὶ ἄλλα καλοκαιρινά· ἰδοὺ ὅτι ἔχανε τὸν λογαριασμόν.

Ὁ νοῦς της ἀπὸ τὰ φορέματα ἐπετοῦσεν αἴφνης εἰς τὸ ταξειδί. ὦ! θὰ ἐπήγαιεν εἰς τὸ Παρίσι. Βέβαια. Θὰ ἔκαμνε καὶ ἐκεῖ τουαλέττες, καλλίτερα μάλιστα νὰ μὴν ἔρραπτε τόσα φορέματα εἰς τὴν Πόλιν. Θὰ ἐπήγαιεν εἰς τὸν Worth καὶ θὰ ἔλεγεν ἔπειτα ὅτι αὐτὸ τὸ ἔφερα ἀπὸ τὸν Worth. Θὰ παρήγγελεν ἀκόμη ἓνα φόρεμα tailleur εἰς τὸν ἐλησμονοῦσε τὸ ὄνομα τοῦ φημισμένου σπιτιοῦ τῶν Παρισίων διὰ τὰ tailleur. Ἐν γένει τὰς ἀγοράς της θὰ τὰς ἔκαμνεν ἐκεῖ ἀπὸ τὴν rue de la Paix. Καὶ θὰ ἐπέστρεφε σωστὴ Παρισινή. Πῶς θὰ ἔσκαζεν ἀπὸ τὴν ζήλειαν της ἢ φίλη της Λουκία, καὶ ἐκείνη ἀπέναντι τῶν ἢ καθολικῆ, ἢ Melle Mozon, ἢ ὁποῖα τόσον φαντασμένη ἦτο διὰ τὰ ὠραῖα της φορέματα...»

Οὔτε μίαν κἂν στιγμὴν δὲν ἐσυλλογίσθη ἂν θὰ ἦτο εὐτυχὴς εἰς τὸν γάμον αὐτόν, ἂν ὁ μελλονύμφος της θὰ ἦτο καλὸς σύζυγος, ἂν θὰ τὴν ἠγάπα... Τίποτε ἀπὸ ὅλα αὐτά. Οὔτε κἂν ἐλάμβανε τὸν κόπον νὰ σκεφθῆ. Ἦσαν ζητήματα δευτερεύοντα. Ἐπειτα δὲν ἤκουε πάντοτε, ὅτι ἢ ἐξύπνη γυναῖκα κάμνει ἀρνὶ καὶ τὸν μᾶλλον θηριώδη ἄνδρα. Καὶ δὲν ἔβλεπε τόσα ἔτη τώρα μὲ πόσιν τέχνην τὰ ἐκατάφερνεν ἢ μητέρα της καὶ ἔκαμνεν ὅ,τι ἤθελε τὸν πατέρα της, ὁ ὁποῖος ἦτο τόσον δύσκολος καὶ τόσον παράξενος;

Ἐνῶ ἢ Ὀλγίνα ἐπάνω ἔκαμνεν αὐτὰ τὰ ὄνειρα, ἢ Ἐμμα κάτω ἐξηπλωμένη εἰς τὸ σαχνισίρ, μὲ ἓνα μυθιστόρημα τοῦ Bourget εἰς τὸ χέρι, ἐδιάβαζε. Εἰς δύο ὥρας εἶχε τόσον προχωρήσει, ὥστε εὕρισκετο εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔργου. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἔστρεφεν ἀνὰ δέκα μαζὴ τὰς σελίδας, εἰς τὰς ὁποίας ὁ συγγραφεὺς ἀνέτεμνε τὴν ψυχὴν τῶν ἡρώων του καὶ ὅτι παρηκολούθει μόνον τὴν ἐξέλιξιν τοῦ μύθου· ἀλλ' ἀδιάφορον, τὴν εἶχαν ἀπασχολήσει ἀρκετὰ καὶ οἱ διαβάται. Ἦνοιγεν ἢ θύρα τῆς ἀντικρῦ οἰκίας; Ποῖος εἰσῆρχετο; ποῖος ἐξῆρχετο; τί ἐφοροῦσεν ἢ κ. Μαργίτσα; μὲ ποῖον ὠμίλησεν εἰς τὴν γωνίαν; διατὶ εἶχε κινήσει τὴν κεφαλὴν της; Ἐπειτα ὁ κύριος ἐκεῖνος ὁ ἄγνωστος διατὶ εἶχε περάσει τρεῖς φοράς, ἕως τώρα ἀπ' ἐκεῖ; καὶ ἢ κ. Διαμαντίδου τί καπέλλο θαυμάσιον ἐφοροῦσε; Καὶ ὁ Κωστάκης τῆς κ. Φακίδου διατὶ ἔτρεχε βιαστικά; Ἴσως θὰ τὸν ἐπερίμενε πουθενὰ ἢ κ. Μαργίτσα, μὲ τὴν ὁποίαν τὸν εἶχεν ἰδῆ τὴν ἄλλην φορὰν νὰ γλυκομιλῆ τόσον. Ὅλα αὐτὰ ἀπησχόλουν τὴν Ἐμμαν ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσίν της, ὅπως τὴν εἶχεν ἀπασχολήσει πρὶν καὶ ἢ Λέλα, ἢ ὁποῖα ἦλθε νὰ ζητήσῃ τὴν Ὀλγίαν.

Ἡ μαμμὰ ἀργεῖ νὰ ἔλθῃ, εἶχεν εἰπεῖ ἢ Λέλα, – ἢ ὁποῖα ἐχαλοῦσε πάντοτε ὅλων τὴν ἡσυχίαν – ποῖος θὰ διέτασσε τὸ φαγητὸν γιὰ τὸ βράδυ. Ἡ γαγιά δὲν ἐτόλμα νὰ δώσῃ διαταγὰς. Ἡ μαγεύρισσα ἐμουρμούριζεν ὅτι ἢ ὠρα ἐπερνοῦσε, καὶ ὅτι μόνον ἓνα βραστὸ εἶχε βάλει ἐπάνω

Ἐν τῷ μεταξὺ ἢ μαμμὰ ἔφθασε μόνη. Ἡ Ἐμμα ἔκρυψε τὸ μυθιστόρημα καὶ βιαστικά ἤρπασε τὸ ἐργόχειρόν της, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὸ μεσημέρι ἦτο ριμμένον ἐπάνω εἰς τὸν σοφᾶν. Ἦτο μία νταντέλα φριβολιτέ, ἓνα σύμπλεγμα ἀπὸ κόμβους καὶ τρύπες κλωστένιες εἰς τὸν ἀέρα, αἱ ὁποῖαι δὲν ἤμποροῦσαν νὰ ἀνθέξουν οὔτε εἰς ἓνα πλύσιμον. Ἀδιάφορον! Ἦτο ὠραῖα ἐργασία, διότι εἰς τὸ πλέξιμον τοῦ φριβολιτέ τὰ χέρια λαμβάνουν ὠραῖαν θέσιν, καὶ τὰ κονδυλένια δάκτυλα στριφογυρίζονται, κάμπτονται, ἐκτείνονται, κάμνουν ἐν μιᾷ λέξει ὅλας τὰς κινήσεις καὶ τοὺς ἐλιγμούς, οἱ ὁποῖοι ἀναδεικνύουν περισσότερον τὴν ὠραιότητα καὶ ἐλαστικότητα των. Καὶ ἢ Ἐμμα μὲ τὸ φριβολιτέ εἰς τὸ χέρι, ὡς νὰ μὴν εἶχε σηκώσει κεφάλι ὅλην τὴν ἡμέραν ἔτρεξεν εἰς ὑποδοχὴν τῆς μητέρας της.

Ἡ Ὀλγίνα ἔσπευσε καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὸ ἐπάνω πάτωμα. Προσεπάθει νὰ ἀναγνώσῃ εἰς τὸ πρόσωπον τῆς μητέρας της τὸ ἀποτέλεσμα τῆς

πολυώρου απουσίας της, πριν ακόμη νά την πλησιάση.

– Άχ! μαμάκα μου, ἄργησες! Δὲν εἰξεύρεις πῶς με ἐκούρασεν αὐτὴ ἡ ἡμέρα . . .» καὶ ἐμελέτα τὰ βλέμματα καὶ παρηκολούθει τὰς πτυχὰς τοῦ στόματος τῆς κ. Μεμιδώφ.

Ἄλλ' ἡ κοκκῶνα Κατίγκω εἶχεν πρόσωπον σφιγγὸς τὴν φορὰν αὐτήν. Καὶ εἰς ἐπίμετρον εἶχε πρόσωπον ἀλλοιώτικον, παρηλλαγμένον. Ὅταν μάλιστα ἔβγαλε τὸ καπέλλο της, ὄλαι ἔμειναν με ἀνοικτὰ στόματα.

[...]

[Ο πατέρας]

Καὶ ἐνῶ ἐξηκολούθει νὰ φωνάζῃ, ὁ κώδων τῆς ἐξωθύρας ἐσήμανεν.

– Ὁ πατέρας! Εἶπεν ἡ Ἔμμα, ἡ ὁποία ἐξηκολούθει νὰ μένη εἰς τὸ σαχνισίρ, προσέχουσα κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὴν νταντέλαν της καὶ κατὰ τὸ ἄλλο ἥμισυ εἰς τὸν δρόμον. Μόνον εἰς τὰς φωνὰς τῆς μητέρας της δὲν εἶχε προσέξει, διότι διὰ χιλιοστήν φορὰν ἡ κ. Μεμεδώφ ἐπανελάμβανεν εἰς τὰς μετὰ τῆς πενθερᾶς σκηνάς της τὸ αὐτὸ κομβολόγιον τῶν μεμνιμοιριῶν καὶ παραπόνων.

Πρὶν ἢ ἡ Ἔμμα τελειώσῃ τὴν φράσιν της ἡ κ. Μεμιδώφ σιωπήσασα ὡς αἰφνιδίως νὰ εἶχε χάσει τὴν φωνήν, ἔκαμε νεῦμα νὰ μὴν ἀνοίξουν ἀκόμη καὶ ταχεῖα ὡς βόμβα, ἦν εἰς πᾶσαν κίνησιν ἀναπετᾶ τὸ ἔδαφος, εὐρέθη ἐντὸς ἐνὸς λεπτοῦ ἐπάνω. Ἐν τῷ μεταξύ ἡ Ἔμμα ἐπήδησεν ἀπὸ τὸ σαχνισίρ καὶ προσηλώθη ὅλη εἰς τὴν νταντέλαν της, καθήμενη εἰς τὸ βάθος τῆς τραπεζαρίας, καὶ ἡ Ὀλγίνα ἐπῆρεν ἀπὸ τὸ κανιστράκι τὴν ἐργασίαν τῆς μητέρας της καὶ χωρὶς δακτυλήθραν ἤρχισε καὶ αὐτὴ νὰ σύρῃ ἐπὶ τοῦ λευκοῦ ὑφάσματος τὴν βελόνην. Μόνη ἡ Λέλα ἔμεινεν ἀκίνητος, στηριζομένη εἰς τὸ ἄκρον τοῦ πιάνου, χλωμὴ καὶ ὑπερβολικὰ συγκεκινημένη διὰ τὴν σκηνήν, εἰς τὴν ὁποίαν πρὸ ὀλίγου εἶχε παραστῆ. Ἡ γαγια κλεισμένη εἰς τὸ δωμάτιόν της καὶ βαρύκοος ὀλίγον δὲν εἶχε εἶδησιν τῶν διαδραματισθέντων εἰς βάρος της.

Ἡ κέρα Ρήνη ἤνοιξε τέλος, ὅταν ἐνόησεν ὅτι ἦτο καιρός, καὶ μειδιῶσα, ὡς νὰ μὴ εἶχε συμβῆ τίποτε, ἐπῆρεν ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ τσελεπῆ τὸ μπαστούνι του καὶ τὸν ἐβοήθησε νὰ βγάλῃ τὰ καλόσιά του. [...]

[Περίληψη μυθιστορήματος: "Ἡ Χειραφετημένη" συνιστᾶ μιὰ πολυτίμη μαρτυρία, ἀπαραίτητη γιὰ νὰ κατανοήσουμε σήμερα τοὺς ὄρους με τοὺς ὁποίους διατυπώθηκαν κάποτε οἱ γυναικεῖες διεκδικήσεις. Μεταφέρει στὴ μυθιστορηματικὴ γλῶσσα τὴν ἐλληνικὴ ἐκδοχὴ τῆς χειραφέτησης πρῶτη ἐπεξεργάστηκε ἡ Καλλιρὴ Παρρέν. Στὸ μυθιστόρημα, ἡ χειραφέτηση προτείνεται ὡς μιὰ ἐπώδυνη πορεία αὐτογνωσίας, ἰκανὴ νὰ προσφέρει στις γυναῖκες τὴν ἀποδέσμευσή τους ἀπὸ τὶς ἀρχαῖκές κοινωνικὲς συμβάσεις καὶ ἀπὸ ἀνδρὲς ἀνήμερους νὰ ἀφουγκραστούν τὰ μηνύματα τῶν νέων καιρῶν. Τὸ μυθιστόρημα ἐκδόθηκε τὸ 1900 καὶ παίχτηκε στὸ θέατρο τὸ 1915.]